

УТВЪРДИЛ

X ИНЖ. ЕКАТЕРИНА АСЕНОВА

Подписано от: EKATERINA IVANOVA ASENOVA

ИНЖ. ЕКАТЕРИНА АСЕНОВА

Изпълнителен директор

ГОДИШЕН ПЛАН
ЗА ДЕЙНОСТТА НА
ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ
„ГЛАВНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ТРУДА“
ПРЕЗ 2025 г.

София, 2024 г.

I. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ В ДЕЙНОСТТА НА АГЕНЦИЯТА

Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ (ИА ГИТ) е специализиран контролен орган към министъра на труда и социалната политика за осъществяване на цялостния контрол по спазване на трудовото законодателство във всички отрасли и дейности в Република България. Този контрол се осъществява самостоятелно или във взаимодействие с други държавни администрации и със съдействието на организациите на работниците и служителите и на работодателите.

Дейността и целите на ИА ГИТ са съобразени и доразвиват целта на социалната политика на Правителството на Република България, реализирана чрез изпълнение на целите на Стратегическия план на Министерството на труда и социалната политика за периода 2022 – 2025 г., Стратегията по заетостта на Република България 2021 – 2030 г., Националната стратегия за демографско развитие на населението на Република България 2012 – 2030 г. и Стратегическата рамка на Европейския съюз за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2021 – 2027 г.

Дейността на ИА ГИТ традиционно се основава на превенция и публичност при инспектирането на труда, сътрудничество с институции, със социални партньори и с неправителствени организации. Агенцията подпомага дейността на тристранните съвети по условия на труд на национално, браншово и регионално ниво и дейността на комитетите/групите по условия на труд в предприятията.

Стратегическите и оперативните цели на ИА ГИТ отразяват визията и мисията на Агенцията за успешно функциониращ и справедлив пазар на труда, основан на законосъобразната регулация на трудовите отношения и осъществяване на контрол, гарантиращ прилагането на трудовото законодателство във всички икономически дейности и насърчаване на действията, водещи до благополучие в труда.

Стратегическата цел „Гарантиране качеството на дейността на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“, заложен в Стратегическия план за дейността на ИА ГИТ за 2022-2025 г. ще се реализира през 2025 г. чрез изпълнение на заложените на национално ниво оперативни програми:

Програма № 1: Осъществяване на ефективен контрол относно спазване на законодателството в областта на труда, държавната служба, трудовата мобилност и трудовата миграция.

Програма № 2: Превенция за спазване на трудовото законодателство.

Програма № 3: Повишаване на административния капацитет на Агенцията и квалификацията на служителите.

Програма № 4: Повишаване на общественото доверие в Инспекцията по труда.

Програма № 5: Осъществяване на активна международна дейност.

II. ТЕМАТИЧНА НАСОЧЕНОСТ НА ИНСПЕКЦИОННАТА ДЕЙНОСТ

Ключовите приоритети и тематичният обхват на контрола през 2025 г. са определени посредством анализ на инспекционната дейност на Агенцията за десетте месеца на 2024 г. Те са съобразени с приоритетите и препоръките на Международната организация на труда, Европейския орган по труда и Комитета на старшите инспектори по труда.

Традиционно контролът на ИА ГИТ е насочен към законосъобразното полагане на труд, справяне с недеklarираната заетост и осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. Намалването на „сивата“ икономика и защитата на работещите от опасностите за здравето и безопасността на работното място са ключови елементи за постигане на устойчиви и достойни условия на труд за всички работещи.

Приоритетите на контролната дейност на ИА ГИТ ще продължат да са актуални и през 2025 г. с акцент върху съществените рискове и социалнозначими проблеми в труда, в т.ч. рискови производства и дейности, проверки на строителни обекти, земеделски производители, трудова мобилност и др.

За постигане на оперативните цели ИА ГИТ е в непрекъснато взаимодействие с множество партньори от държавния сектор. Осигуряването на по-голяма ефективност от инспекционните действия се постига чрез извършване на съвместни и/или координирани проверки с други контролни органи. Това сътрудничество е ползотворно, особено по отношение на превенцията на недеklarираната заетост. През десетте месеца на 2024 г. инспекторите по труда са извършили 1918 бр. съвместни проверки с участието на други държавни контролни органи. За по-голяма ефективност на действията за справяне с недеklarирания труд през 2024 г. е осъществено сътрудничеството в съвместния контрол с Националната агенция за приходите, Министерството на вътрешните работи и Националния осигурителен институт. Това сътрудничество ще продължи и през 2025 г.

Една от предвидените мерки за подобряване на качеството на работните места и условията на труд на работещите в проверените предприятия е планираният последващ контрол за отстраняване на констатираните нарушения. Залагането на последващ контрол на не по-малко от 50% от влезлите в сила през годината принудителни административни мерки цели да балансира обхващането на голям брой обекти на контрол и гарантирането на ефективността от контролната дейност с наличния човешки и финансов ресурс на Агенцията. Резултатите от последващия контрол, осъществен през десетте месеца на 2024 г., показват, че голяма част от работодателите в проверените предприятия изпълняват дадените им от инспекторите по труда предписания за отстраняване на допуснатите нарушения. Относителният дял на неизпълнените предписания е едва 0,8%. В тази връзка интензитетът на извършване на последващ контрол ще бъде запазен и през 2025 г.

Резултатите от инспекционната дейност през десетте месеца на 2024 г. показват, че контролните органи на Инспекцията по труда са извършили 41 517

проверки в 35 422 предприятия от всички икономически дейности с над 1,5 мил. нает персонал в тях. За отстраняване на констатираните по време на проверките общо 174 323 нарушения са предприети 168 146 принудителни административни мерки, в т.ч. 603 актове за спиране от експлоатация на машини, съоръжения и работни места, които непосредствено застрашават живота и здравето на работещите. Въведени са и 19 специални режима за безопасна работа.

Анализът от инспекционната дейност показва, че секторите „Строителство“ и „Търговия“, както и икономическите дейности „Ресторантьорство“ и „Растениевъдство и Животновъдство“ са сред най-рисковите по отношение прилагането на трудовото законодателство, поради което традиционно в тях се осъществяват най-голям брой проверки. Поради засиления контрол в тези отрасли са установени и най-много нарушения. И през 2025 г. Инспекцията по труда планира в тях засилени тематични проверки с цел превенция на недекларираната заетост и осигуряване на по-добри условия на труд за работещите.

Обема на СМР на територията на страната остава висок, като той е особено концентриран в големите областни центрове. Контролът на строителните обекти е дългогодишна инспекционна цел за намаляване на нивата на трудов травматизъм в този високо рисков отрасъл, а в последните години и по отношение на борбата със „сивата“ икономика, проявлението на която са често срещани при престирването на труд в строителните обекти – работа на лица без сключени в писмена форма трудови договори, превишаване на законоустановената продължителност на работното време и неспазване на минималната продължителност на междудневните и седмичните почивки. През десетте месеца на 2024 г. в строителството са констатирани 27 702 нарушения при извършени 5835 проверки в 4992 предприятия, ангажирани с изпълнението на различни по вид и обхват строителни и монтажни работи. Почти $\frac{1}{3}$ от всички установени случаи на работа на лица без трудови договори са в сектор „Строителство“. Осъществяването на системен контрол по изпълнение на задълженията за осигуряване на здраве и безопасност при работа и законосъобразното възникване и осъществяване на трудовите правоотношения при извършване на строителни и монтажни работи е мярка, заложена и в показателите за изпълнение на бюджетна програма „Осигуряване на подходящи условия на труд“.

Поради установения висок риск от нарушения на трудовото законодателство селското стопанство е друг сектор, в който от години се упражнява засилен контрол от Инспекцията по труда. Установените нарушения в сектора са 11 776 при извършени за периода 3518 проверки. Нарушенията на нормите, регламентиращи здравословни и безопасни условия на труд, са 7297, а свързаните с изпълнението на трудовите правоотношения нарушения са 4457 бр., като над 9% от общия брой случаи на работа без трудов договор са установени в този сектор.

От 01.01.2025 г. влиза в сила и ще се прилага компонент „социална условност“ в контекста на Общата селскостопанска политика на ЕС, според която директните плащания на бенефициентите ще зависи от степента на изпълнение на изискванията

на трудовото законодателство. Първичните данни, чрез които ще се определят коефициентите по специална методика за прилагане на предварителните условия, ще се подават от Изпълнителна агенция "Главна инспекция по труда" на Държавен фонд „Земеделие“, на база осъществения контрол на земеделските производители, което обосновава необходимостта от това направление в инспекционната дейност.

За десетте месеца на 2024 г. в хотелиерството и ресторантьорството са установени 28 697 нарушения по време на извършените 6088 проверки. Установените лица да полагат труд без трудов договор са 734 работещи, което представлява около ¼ от всички установени случаи в периода. През 2025 г. ИА ГИТ отново залага засилени проверки за спазване на законовите изисквания по възникване и осъществяване на трудовите правоотношения и по осигуряване на минималните изисквания за здраве и безопасност при работа в хотели, ресторанти и питейни заведения, включително в летните и зимните курортни комплекси в страната.

Осъществяване на периодичен контрол в предприятия с рискови производства и дейности е ангажимент на Инспекцията по труда насочен към превенция на здравословни и безопасни условия на труд за работещите в тези обекти. В списъка на рисковите производства и обекти са включени 34 групи производства и обекти от миннодобивната промишленост, нефто- и газодобива, химичната промишленост, металургията, силикатната промишленост и др. В периода м. януари – м. октомври 2024 г. са извършени 1142 проверки, при които са констатирани 3846 нарушения. От тях над 85% са по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. С оглед характера на рисковите производства и дейности и през 2025 г. ще продължи техният мониторинг и извършване на 100% последващ контрол на приложените принудителни мерки със срок за изпълнение, изтичащ през годината.

Контролът в това направление попада и в предметния обхват на Наредбата за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и ограничаване на последствията от тях.

През 2024 г. с изменения и допълнения в две наредби (*Наредба №13 от 30.12.2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на химични агенти при работа* и *Наредба №10 от 26.09.2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества при работа*) бяха въведени изискванията на Директива (ЕС) 2022/431 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2022 г. за изменение на Директива 2004/37/ЕО относно защитата на работниците от рискове, свързани с експозицията на канцерогени или мутагени по време на работа. С насочване на контролната дейност през 2025 г. в това направление ще се установи степента на прилагане на новите изисквания при производството и съхранението на опасни химични агенти и канцерогени или мутагени и ще се активизират дейностите по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на пряко работещите с тези вещества или имащите спорадичен контакт с тях.

През 2025 г. Инспекцията по труда ще продължи да осъществява контрол, насочен към превенция на недеklarирания труд във всичките му проявления – работно време, заплащане на труда и възникване на трудовото правоотношение. Контрол по законосъобразното възникване на трудовите правоотношения се осъществява при всяка проверка, независимо от тематиката ѝ. През десетте месеца на 2024 г. от контролните органи на ИА ГИТ са констатирани общо 81 305 нарушения в областта на трудовите правоотношения. От тях 10 569 са нарушенията по възникване на трудовите правоотношения, като 2948 са нарушенията на разпоредбите на Кодекса на труда за полагане на труд след задължително сключване на трудов договор и регистрирането му в Националната агенция за приходите. През 2025 г. във фокуса на проверките отново ще бъде разкриването на недеklarирания труд. С цел засилване присъствието на контролните органи в обекти, които са рискови по отношение полагане на недеklarирания труд, ще се извършват проверки, специално насочени към законосъобразното възникване на трудовите правоотношения. В рамките на този контрол ще се проверява наличието на сключен писмен трудов договор със заварените да полагат труд в обекта на контрол лица.

ИА ГИТ продължава активното международно сътрудничество, обмяната на опит и информация с инспекциите по труда от Европейския съюз и региона, както и с международни организации и институции. Съвместните трансгранични дейности и събития представляват важен ресурс за повишаване ефективността на контрола на труда и имат важна роля за превенция на недеklarирания труд и подобряване на условията на труд на мобилните работници. През 2025 г. законосъобразното възникване на различни видове трудова заетост, предоставяна на български граждани, на граждани на държави – членки на ЕС, страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство и от Конфедерация Швейцария или от трети държави, ще остане във фокуса на дейността на Инспекцията по труда. Освен законосъобразността на заетостта, предмет на контрол ще бъдат и изплащането на дължимите възнаграждения и спазването на изискванията за разпределение и продължителност на работното време, които са двата въпроса, най-тясно свързани със справянето с недеklarирания труд в страната и чужбина. През десетте месеца на 2024 г. в областта на насърчаване на заетостта, трудовата миграция и трудовата мобилност са извършени 954 проверки. От тях 28 проверки са относно спазване на изискванията за осъществяване на посредническа дейност по наемане на работа, а 207 бр. проверки са свързани с командироване и изпращане на работници в рамките на предоставяне на услуги.

III. ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМИ

Оперативните програми се осъществяват чрез заложените в Годишния план тематични мерки и кампании.

Предвид гореизложеня анализ на инспекционната дейност на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ за периода м. януари – м. октомври 2024 г., през 2025 г. ще бъдат реализирани следните тематични мерки и кампании по оперативните програми на Агенцията:

Програма № 1:

Осъществяване на ефективен контрол относно спазване на законодателството в областта на труда, държавната служба, трудовата мобилност и трудовата миграция.

Мярка № 1:

Осъществяване на контрол по изпълнение на задълженията за осигуряване на здраве и безопасност при работа и законосъобразното възникване и осъществяване на трудовите правоотношения при извършване на строителни и монтажни работи.

Мярка № 2:

Осъществяване на контрол по изпълнение на задълженията за осигуряване на здраве и безопасност при работа и законосъобразното възникване и осъществяване на трудовите правоотношения в икономически дейности „Растениевъдство“ и „Животновъдство“, включително при наемане на работници за извършване на краткотрайна сезонна селскостопанска работа.

Мярка № 3:

Осъществяване на контрол в предприятия с рискови производства и дейности.

Мярка № 4:

Осъществяване на контрол по спазване на минималните изисквания за защита на работещите от съществуващи и потенциални рискове за здравето и безопасността при експозиция на химични агенти и канцерогени или мутагени при работа.

Мярка № 5:

Осъществяване на контрол по спазване на законодателните изисквания във връзка с полагане на труд от чужденци – граждани на трети държави на територията на Р България; командироване и изпращане на работници в рамките на предоставяне на услуги; регистрационни режими и дейност на посреднически фирми, предприятия, осигуряващи временна работа и предприятия-ползватели в Р България.

Мярка № 6:

Осъществяване на контрол по спазване на законодателните изисквания при предоставяне на работна сила с акцент върху законосъобразното възникване на трудовите правоотношения, изплащането на възнагражденията и разпределението на работното време, както и на разрешителните режими, свързани с наемане на работа, в това число и по изпълнение на служебните правоотношения.

Мярка № 7:

Осъществяване на контрол по спазване на законодателните изисквания за организация на дейността по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, безопасността на работното оборудване и технологичните процеси и хигиена на труда.

Национални кампании към Програма № 1

Кампания № 1: Спазване на законовите изисквания по възникване и осъществяване на трудовите правоотношения и по осигуряване на минималните изисквания за здраве и безопасност при работа в хотели, ресторанти и питейни заведения, включително в летните и зимните курорти в страната.

Кампания № 2: Тематични областни кампании в съответствие с проблемите по спазването на трудовото законодателство, характерни за съответната област.

Програма № 2:

Превенция за спазване на трудовото законодателство.

Мярка № 1:

Организиране и провеждане на информационни кампании, съпътстващи изпълнението на мерките и кампаниите от Оперативна цел № 1.

Мярка № 2:

Консултиране на заинтересовани лица с цел повишаване на осведомеността им относно трудовите им права и задължения.

Програма № 3

Повишаване на административния капацитет на Агенцията и квалификацията на служителите.

Мярка № 1:

Спазване на действащото законодателство при осъществяване на подбор на служители, оценяване на служителите в администрацията и заплащане на труда.

Организиране и провеждане на обучение на новоназначени служители с инспекторски правомощия, с цел придобиване на знания и умения за инспектиране.

Мярка № 2:

Организиране и провеждане на надграждащи обучения на служителите в Агенцията, с цел повишаване на компетентността и квалификацията им.

Мярка № 3:

Подбор на служители и оценяване на персонала, съгласно действащото законодателство.

Програма № 4

Повишаване на общественото доверие в Инспекцията по труда.

Мярка № 1:

Медийно отразяване на дейността на ИА ГИТ; събития, представляващи обществен интерес; национални и международни инициативи в областта на инспектирането на труда.

Мярка № 2:

Прилагане на добри практики в областта на електронното управление при предоставяне на административни услуги.

Мярка № 3:

Поддържане на актуална интернет страница на ИА ГИТ.

Програма № 5

Осъществяване на активна международна дейност.

Мярка № 1:

Участие на представители на ИА ГИТ в дейността на Комитета на старшите инспектори по труда (SLIC) и работните групи, сформирани към него.

Мярка № 2:

Участие на представители на ИА ГИТ в сътрудничеството и обмена на информация между държавите членки в рамките на дейността на Европейския орган по труда (ЕОТ).

Мярка № 3:

Участие на представители на ИА ГИТ в международни програми и проекти. Предоставяне на отчети, доклади, информационни справки, становища на европейски и международни институции.

Мярка № 4:

Обмен на информация чрез Информационна система на вътрешния пазар (IMI) с други държави-членки на ЕС относно условията за наемане на работа и командироване/изпращане в рамките на предоставяне на услуги в държави-членки и на административно сътрудничество.

ТАБЛИЦА

за разпределението на проверките през **2025 г.**

Месец \ Мярка	Мярка 1	Мярка 2	Мярка 3	Мярка 4	Мярка 5	Мярка 6	Мярка 7	Общо (по месеци)
януари	211	72	51	15	57	1 928	1 050	3 384
февруари	295	129	80	25	72	1 950	1 068	3 619
март	446	237	112	60	84	1 883	995	3 817
1-во трим.	952	438	243	100	213	5 761	3 113	10 820
април	532	321	158	60	70	1 720	872	3 733
май	498	481	139	46	58	1 599	838	3 659
юни	478	509	153	54	96	1 817	858	3 965
2-ро трим.	1 508	1 311	450	160	224	5 136	2 568	11 357
шестмесечие	2 460	1 749	693	260	437	10 897	5 681	22 177
юли	442	410	127	43	121	1 721	777	3 641
август	382	310	82	16	122	1 705	792	3 409
септември	450	493	130	38	79	1 549	769	3 508
3-то трим.	1 274	1 213	339	97	322	4 975	2 338	10 558
деветмесечие	3 734	2 962	1 032	357	759	15 872	8 019	32 735
октомври	498	297	105	50	82	1 835	923	3 790
ноември	365	107	67	33	63	1 944	996	3 575
декември	173	44	24	12	23	1 725	864	2 865
Годишно (по мерки)	4 770	3 410	1 228	452	927	21 376	10 802	42 965

ТАБЛИЦА
за разпределение на **натовареността** по месеци през **2025** г.

№ по ред	Д ИТ	януари	февруари	март	I-во трим.	април	май	юни	II-ро трим.	шестмесечие	юли	август	септември	III-то тримесечие	деветмесечие	октомври	ноември	декември	Всичко за годината
1	БЛАГОЕВГРАД	181	179	195	555	183	183	183	549	1 104	173	149	159	481	1 585	168	167	140	2 060
2	БУРГАС	191	210	241	642	262	272	319	853	1 495	314	318	259	891	2 386	224	202	159	2 971
3	ВАРНА	140	134	159	433	159	152	188	499	932	186	177	157	520	1 452	163	159	117	1 891
4	В. ТЪРНОВО	138	135	144	417	146	144	149	439	856	142	145	141	428	1 284	148	141	115	1 688
5	ВИДИН	36	48	52	136	57	56	62	175	311	51	51	56	158	469	61	60	48	638
6	ВРАЦА	103	106	110	319	104	79	85	268	587	74	79	92	245	832	103	91	73	1 099
7	ГАБРОВО	82	84	84	250	83	83	81	247	497	78	74	64	216	713	85	84	63	945
8	ДОБРИЧ	94	106	118	318	108	112	118	338	656	115	111	102	328	984	94	94	77	1 249
9	КЪРДЖАЛИ	117	120	128	365	115	110	126	351	716	101	101	98	300	1 016	117	104	85	1 322
10	КЮСТЕНДИЛ	86	92	95	273	94	88	99	281	554	90	75	87	252	806	99	94	81	1 080
11	ЛОВЕЧ	78	88	95	261	93	94	94	281	542	90	93	92	275	817	96	91	76	1 080
12	МОНТАНА	92	96	99	287	93	88	101	282	569	74	71	92	237	806	87	83	70	1 046
13	ПАЗАРДЖИК	131	137	146	414	140	138	133	411	825	133	129	138	400	1 225	145	142	108	1 620
14	ПЕРНИК	157	161	169	487	171	175	168	514	1 001	90	66	87	243	1 244	165	113	98	1 620
15	ПЛЕВЕН	81	92	101	274	94	92	96	282	556	94	77	94	265	821	96	95	68	1 080
16	ПЛОВДИВ	193	244	248	685	248	242	249	739	1 424	218	207	240	665	2 089	259	250	193	2 791
17	РАЗГРАД	86	90	92	268	90	84	89	263	531	85	86	81	252	783	78	79	73	1 013
18	РУСЕ	121	134	140	395	141	144	155	440	835	153	147	141	441	1 276	130	122	92	1 620
19	СИЛИСТРА	80	76	83	239	82	80	85	247	486	82	78	82	242	728	85	79	53	945
20	СЛИВЕН	116	122	126	364	129	120	132	381	745	128	126	128	382	1 127	123	123	112	1 485
21	СМОЛЯН	102	102	105	309	104	105	120	329	638	113	104	105	322	960	122	115	86	1 283
22	СОФИЯ	316	329	315	960	310	286	362	958	1 918	344	306	304	954	2 872	380	360	309	3 921
23	СОФИЯ ОБЛАСТ	212	229	236	677	231	231	251	713	1 390	235	214	215	664	2 054	256	253	210	2 773
24	СТ. ЗАГОРА	212	246	265	723	233	246	259	738	1 461	219	204	252	675	2 136	245	233	154	2 768
25	ТЪРГОВИЩЕ	68	70	74	212	70	65	63	198	410	66	59	68	193	603	75	71	61	810
26	ХАСКОВО	76	88	96	260	95	93	87	275	535	83	69	81	233	768	86	78	58	990
27	ШУМЕН	59	61	61	181	61	61	71	193	374	72	68	66	206	580	72	66	64	782
28	ЯМБОЛ	32	35	35	102	32	32	35	99	201	34	23	22	79	280	24	23	22	349
29	ГД ИТ	4	5	5	14	5	4	5	14	28	4	2	5	11	39	4	3		46
ОБЩО:		3 384	3 619	3 817	10 820	3 733	3 659	3 965	11 357	22 177	3 641	3 409	3 508	10 558	32 735	3 790	3 575	2 865	42 965